

Paul Avrich (1931-2006), από Marianne Enckell

Η νεκρολογία αυτή γράφτηκε από την Marianne Enckell από τη CIRA της Λοζάννης-Ελβετίας, με τη βοήθεια του αναρχικού ιστορικού Federico Arcos, φίλου και συνεργάτη του Paul Avrich. Δημοσιεύτηκε στα αγγλικά και γαλλικά στο Anarkismo.net και A-Infos στις 21 και 22 Φεβρουαρίου 2006, απ' όπου μεταφράστηκε – με ελάχιστες αποκλίσεις - στα ελληνικά από το «Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης», Μελβούρνη, 23 Φεβρουαρίου 2006.

Ο ιστορικός του αναρχικού κινήματος Paul Avrich πέθανε στη Νέα Υόρκη το πρωί της 17ης Φεβρουαρίου 2006 μετά από μια μακροχρόνια ασθένεια.

Καταγόταν από εβραϊκή οικογένεια από την Οδησό και βρέθηκε στη θέση να σπουδάσει στην ΕΣΣΔ ως αποτέλεσμα της επίσκεψης του Νικήτα Χρουστσόφ στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1959, όπου, ανάμεσα στ' άλλα, ενέκρινε και τις ανταλλαγές μεταξύ φοιτητών. Και ήταν κατά τη διάρκεια της παραμονής του αυτής στην ΕΣΣΔ, που ενώ εργαζόταν πάνω στη διατριβή του με τίτλο «Η Ρωσική Επανάσταση και οι Εργοστασιακές Επιτροπές» (που δημοσιεύτηκε το 1961), που ο Paul αποκάλυψε την εξέγερση της Κροστάνδης και το ρόλο των αναρχικών στην επανάσταση του 1917. Τα επόμενα χρόνια έμελλε να φέρει στο φως της δημοσιότητας διάφορες ιστορικές εργασίες βασισμένες στις πληροφορίες που αποκόμισε κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην τότε ΕΣΣΔ. Οι εργασίες του αυτές αν και αμφισβητούμενες από διάφορους, ήταν πρωτοποριακές. Επρόκειτο, επίσης, μέσα από τα έργα του να εισαγάγει μια προηγουμένως άγνωστη, αλλά μόνιμη, αγάπη και αίσθηση αλληλεγγύης προς τους αναρχικούς ως ανθρώπους, παρά ως αγωνιστές. Και αυτά τα αισθήματα ήταν που επιδίωξε να διδάξει στους σπουδαστές του στο Queens College στη Νέα Υόρκη στη διάρκεια της ενεργού του ζωής, παρά την αρχική αντίθεση της διεύθυνσης του πανεπιστημίου. Η ανάπτυξη και προώθηση της ιστορικής έρευνας για τον αναρχισμό στις ΗΠΑ είναι κάτι που χωρίς αμφιβολία το χρωστάμε «στις αγαπητές ιστορίες του θείου Paul». Και, πράγματι, δεν αγάπησε τίποτα περισσότερο από το να παροτρύνει και να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να μιλήσει, και δεν ήταν της γενιάς που είχε μάθει να συνδυάζει την Ιστορία, την Κοινωνιολογία και την Ανθρωπολογία.

Μπορούσε, επίσης, να διαβάσει χωρίς οποιαδήποτε δυσκολία τις περισσότερες ευρωπαϊκές γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων των ρωσικών και των γίντις (εβραϊκών), κάτι που έδωσε στην εργασία του ένα συγκεκριμένο βάθος. Έχοντας εξετάσει τους Ρώσους αναρχικούς, άρχισε να εργάζεται πάνω στην ιστορία του αναρχικού κινήματος στις Ηνωμένες Πολιτείες, χωρίζοντάς την σε διάφορες θεματικές ενότητες: πρώτα την Voltairine de Cleyre, έπειτα τα σύγχρονα σχολεία που εμπνεύστηκαν από τον Francisco Ferrer, την τραγωδία του Σικάγου του 1886, την περιπέτεια των Sacco και Vanzetti, τους Εβραίους αναρχικούς στις ΗΠΑ, τους μετανάστες και τους πρόσφυγες.

Η τελευταία σημαντική εργασία του ήταν η συλλογή διακοσίων συνεντεύξεων που πάρθηκαν σε μια περίοδο τριάντα ετών, μια συλλογή που αποτελεί «μια πηγή ασύγκριτης αξίας για τους μελλοντικούς ερευνητές... Αλλά η προφορική ιστορία δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη συμβατική ιστορία, η οποία πρέπει να επιβεβαιωθεί από τα γραπτά έγγραφα... Οι μνήμες έχουν συχνά χάσματα και μπορεί να γίνουν λάθη», όπως έγραψε ο ίδιος στην εισαγωγή της εργασίας αυτής με τον τίτλο «Anarchist Voices» («Αναρχικές Φωνές») όπου περιλαμβάνονται εκατοντάδες σημειώσεις καθώς και ένα τεράστιο ευρετήριο. Με την εργασία αυτή

επέτρεψε σε όλους αυτούς τους «ανώνυμους» αγωνιστές να αποφύγουν να μείνουν στη λήθη, ανοίγοντας έτσι το δρόμο σε αναρίθμητες άλλες παρόμοιες εργασίες.

Ο Paul Avrich ήταν πιστός φίλος του Διεθνούς Κέντρου Έρευνας για τον Αναρχισμό (CIRA – στη Λοζάννη της Ελβετίας) και συνέβαλε γενναιόδωρα στη χρηματοδότησή του και στη συγκρότηση των συλλογών που στεγάζονται εκεί (μάλιστα, μετά από μια από τις τελευταίες συνεδριάσεις του Κέντρου υποστήριξε την έκδοση στα ρωσικά του έργου του Volin, προσφερόμενος να γράψει μια εισαγωγή). Ήταν έμπιστος φίλος πολλών από τα παλαιότερα μέλη του κινήματός μας, φέρνοντας σε επαφή τον έναν με τον άλλον, συμμετέχοντας στις συγκεντρώσεις τους, επισκέπτοντάς τους τακτικά και βλέποντάς τους να πεθαίνουν ο ένας μετά τον άλλον. Χωρίς αυτόν ένα μεγάλο μέρος της μνήμης του κινήματός μας θα χανόταν.

Έργα του (στα αγγλικά) είναι τα «Οι Ρώσοι Αναρχικοί», «Κροστάνδη 1921», «Μια Αμερικανίδα Αναρχική: Η ζωή της Voltairine de Cleyre», «Το Κίνημα του Σύγχρονου Σχολείου: Αναρχισμός και Εκπαίδευση στις Ηνωμένες Πολιτείες», «Η Τραγωδία του Haymarket», «Σάκκο και Βαντζέτι: Η Αναρχική Προϊστορία», «Αναρχικές Φωνές: Μια Προφορική Ιστορία του Αναρχισμού στην Αμερική» και «Αναρχικά Πορτραίτα», που όλα έχουν εκδοθεί από το Πανεπιστήμιο Πρίνστον Επίσης, τα «Ρώσοι Αντάρτες 1600-1800» από τις εκδόσεις «Schocken», «Νετσάγιεφ και Μπακούνιν» από τις αγγλικές αναρχικές εκδόσεις Freedom και «Οι Αναρχικοί στη Ρωσική Επανάσταση» από το Πανεπιστήμιο Κορνέλ της Ν. Υόρκης. Πολλά από τα έργα του έχουν μεταφραστεί στα ισπανικά, ιταλικά, ιαπωνικά, τσέχικα και γαλλικά.

** Να σημειωθεί ότι το μόνο έργο του Paul Avrich που έχει μεταφραστεί και δημοσιευτεί στην ελληνική γλώσσα -κι αυτό είναι σίγουρα μια από τις αδυναμίες του ελλαδικού αναρχικού κινήματος- είναι το «Η Επανάσταση του 1917 και οι Ρώσοι Αναρχικοί» που συμπεριλαμβάνεται στο συλλογικό βιβλίο «Η Ρωσική Επανάσταση. Η αποτυχία του κρατικού καπιταλισμού», στις σελίδες 93-130, που εκδόθηκε από τον «Ελεύθερο Τύπο» τον Σεπτέμβριο του 1997.